

HUKUK ve ETİK: HASTA ve HEKİM SEÇME HAKKI

Dr. Ferruh N. Ayoğlu

Yaz tembelliği demişken gazeteden Ece Hanım aradı, “yeni yazı” dedi.

Notlarıma baktım hemen. Suriye meselesi, CHP Kurultayı, Zonguldak’ta çevre sorunları, termik santral patlaması... Yazarım diye notlar almışım küçük küçük... Önümüzdeki günlere bırakıp notlarımı yeni bir konu seçtim. Hasta-hekim ilişkisinin kritik bir noktasını yazacağım bugün.

Geçenlerde bir aile hekimi, tartıştığı bir hastasının kendi kayıt listesinden çıkartılmasını istedi. Al takke ver külah, hukukun kapısı çalındı. Mahkeme, “hekim-hasta arasında olması gereken güven ilişkisi ve duygusu zedelenmiştir ve bunun tedavide olumsuz sonuçlar doğurup ileride telafisi imkânsız zararlara sebebiyet vereceği açıktır” diyerek, hekimin isteğini olumlu buldu. Şimdi Danıştay’ın kararı bekleniyor.

Seçme ve seçilme hakkı... Demokrasinin olmazsa olmazı... Ya hasta-hekim ilişkisinde...

Hasta hekimini seçebilir mi? Seçmeli mi? Seçecekse nasıl, neye göre seçmeli?

Politikacılar seviyor bu konuyu. “Hasta hekimini seçmeli” diyorlar. Hem de “mutlaka seçmeli”. Televizyonlara çıkıp boy boy konuşuyorlar. Halk da seviyor bu hakkı; seviyor ve istiyor.

Malum, hepimizin bir aile hekimi var artık, hepimiz bir aile hekiminin listesinde kayıtlıyız. Gitmesek de görmesek de o bizim aile hekimimiz. Hatta aile hekimlerinin maaşlarının hesaplanmasında önemli kayıtlı kişi sayısı. “Benim yok, ben kayıt filan olmadım” demeyin. Sizin de var. Sizinki kim, internetten öğrenebiliyorsunuz. “Olmaz, ben internetten anlamam” dersiniz, İl Sağlık Müdürlüğü’ne bir telefon yeter.

Ya beğenmezseniz? Değiştirme hakkınız var. Bir dilekçe vermeniz yeterli. Koşul mu? Koşul yok. Hekiminizi beğenmemeniz yeterli. Sarışın, esmer, kadın, erkek, fazla güleç yüzlü, somurtkan, Fenerli, Cimbomlu, rapor istedim vermedi, yeri dar, yeri çok geniş... Ya da Türk, Kürt, Çerkez, Laz, Hristiyan, Yahudi, Alevi, Sünni, sağcı, solcu, şu partiden, bu partiden... Sormazlar. Sorarlarsa, dedim ya, beğenmemek yeterli. Muhabbet neredeyse bu noktaya gelmiş durumda sözün kısası...

Hekimlerin hasta seçme hakkına gelince iş biraz sıkışık.

Hekim hasta seçebilir mi? Seçmeli mi? Seçecekse, neye göre seçmeli?

Halk sevmiyor bu hakkı. Biraz da haklı. Hastalanıp hekimin kapısından dönmek var. Kaygılanıyor. Politikacılar da sevmiyor bu konuyu. Transfer teklifi almış futbolcu misali, topa girmiyorlar. Açıldı mı konu, “ocakta yemek var”...

Bu durumda, geriye kalıyor “hukuk” ile “etik”.

Mesela, “Tıbbi Deontoloji Tüzüğü” diye bir yasal düzenleme var. 19 Şubat 1960’da yayınlanmış Resmi Gazete’de; meraklısı için gazetenin sayısı 10436. Tüzüğün 18. maddesinde aynen şöyle diyor: “Tabip ve dış tabibi, acil yardım, resmi veya insani vazifenin ifası halleri hariç olmak üzere, mesleki veya şahsi sebeplerle hastaya bakmayı reddedebilir”.

Tüzük, hekimin tedaviyi bırakması durumunu da tanımlıyor; 19. maddesinde.

Oysa böyle yemin etmiyor hekimler mesleğe atılırken. Hipokrat Andı, hekimin kendisinden yardım bekleyenler arasında ayırım yapmasını engelliyor. Hatta engellemekten öteye, reddediyor...

Bir de “Hekimlik Mesleği Etik Kuralları” var. Bu da Tüzük gibi, hekimler için “bağlayıcı”. Türk Tabipleri Birliği yayınlamış; tarihi 1 Şubat 1999...

Kuralların 7. maddesi şöyle diyor: “Hekim görevlerini her durumda hastaları arasındaki siyasal görüş, sosyal durum, dini inanç, milliyet, etnik köken, ırk, cinsiyet, yaş, toplumsal ve ekonomik durum ve benzeri farklılıkları gözetmeksizin yerine getirmekle yükümlüdür”. Etik Kurallar da Tüzük gibi; ilerleyen maddelerinde tedaviyi bırakma durumunu da tanımlıyor.

Hukuk, olmazsa olmazdır. Hukukçular, ince eleyip sık dokur hukuku oluştururken. Tabii ki, evrensel ilkeleri vardır hukukun. Yine de “yereldir” çoğu zaman; oluşturulduğu toplumu bağlar; aynı suçun cezası farklılık gösterebilir toplumdan topluma.

Etik de olmazsa olmazdır. Hele de hekimlik mesleğinde. Evrensel ilkeleri vardır hekimlik etiğinin de. Etik kuralları yazan, mesleği yapanlardır çoğu zaman. Toplamlar arasındaki farklılıklar da çok değildir hukuktaki gibi.

Nedeni ise açık... Hekim tüm kararlarını “bilimsel kanaat” ve “vicdani sorumluluk” ile verir. Hekimlik Mesleği Etik Kuralları’nın da, Hipokrat Andı’nın da temelinde bu vardır; bilim ve vicdan...

Sarışın, esmer, kadın, erkek, fazla güleç yüzlü, somurtkan, Fenerli, Cimbomlu, Türk, Kürt, Çerkez, Laz, Hristiyan, Yahudi, Alevi, Sünni, sağcı, solcu, şu partiden, bu partiden...

Hekim bakmaz buna. “Şahsi nedenler” dese de yasalar, bakmaz hekim...

Demiş ya mahkeme, “hekim-hasta arasında olması gereken güven ilişkisi ve duygusu”. Demiş ya mahkeme, “zedelenmiştir”. Demiş ya, “tedavide olumsuz sonuçlar doğurup ileride telafisi imkânsız zararlara sebebiyet vereceği açıktır”. Bakmaz bu işe hekim. O, tedavi eder.

Çünkü dünyanın neresine gidersen git, 4 evrensel ilkesi vardır hekimliğin: Yararlılık, zarar vermeme, adalet ve özerklik.

Çünkü bilir, “insan sevgisinin olmadığı yerde hekimlik olmaz”.

Korkmaya gerek yok. Bu hakkı kullanmaz hekim; “olmayacak şeyi” istememek, sövmemek, dövmemek yeterli...

30 Temmuz 2012

İnanış Gazetesi, Zonguldak